

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Vilniaus valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai
Kauno valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai
Šiaulių valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai
Panevėžio valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai
Klaipėdos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai

2013-01-23 Nr. (1.16)JR-599

DĖL REKOMENDACIJOS PATEIKIMO

Teisingumo ministro 2012 m. lapkričio 13 d. įsakymu Nr. 1R-278 patvirtinto Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybų vidaus procedūrų atliekant priskirtas funkcijas peržiūros rekomendacijų įgyvendinimo priemonių plano 7 punkte yra rekomenduojama suvienodinti skirtingą valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybų (toliau – Tarnybos) praktiką dėl sprendimo galiojimo ir galiojimo kontrolės priemonių, kai asmuo yra socialinės pašalpos gavėjas. Atsižvelgdama į tai ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (toliau – Įstatymas) 7 straipsnio 1 dalies 6 punktu, Teisingumo ministerija teikia Tarnyboms šią rekomendaciją.

Dėl sprendimo, kuriuo suteikta antrinė teisinė pagalba socialinės pašalpos gavėjui, galiojimo laiko. Vadovaujantis Teisingumo ministerijos duomenimis, Vilniaus valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba (toliau – Vilniaus tarnyba), Šiaulių valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba (toliau – Šiaulių tarnyba) ir Klaipėdos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba (toliau – Klaipėdos tarnyba) priimdamos sprendimus pagal pareiškėjų, kurie yra socialinės pašalpos gavėjai, prašymus, nenustato šių sprendimų galiojimo termino, o sprendimas galioja tol, kol asmuo gauna socialinę pašalpą. Kauno valstybės garantuojamos tarnyba (toliau – Kauno tarnyba) sprendime nurodo jo galiojimo terminą, kuris atitinka pareiškėjo pateiktoje pažymoje, patvirtinančioje, kad asmuo yra socialinės pašalpos gavėjas, nurodytą terminą. Pasibaigus nurodytam terminui, sprendimas suteikti antrinę teisinę pagalbą nebegalioja, o teisinės pagalbos teikimo pratęsimui Kauno tarnyba priima naują sprendimą. Panevėžio valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba (toliau – Panevėžio tarnyba) nurodė, kad sprendimai suteikti antrinę teisinę pagalbą, priimti remiantis pareiškėjo pateikta pažyma, patvirtinančia, kad jis yra socialinės paramos gavėjas, galioja metus nuo sprendimo priėmimo dienos. Panevėžio tarnybos nuomone, Įstatymas nenumato, kad asmenims, kuriems antrinė teisinė

pagalba suteikta vadovaujantis Įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, sprendimo galiojimo terminas galėtų būti mažiau nei vieni metai nuo jo priėmimo dienos.

Teisingumo ministerijos nuomone, lingvistiniu bei sisteminiu požiūriu nagrinėjant Įstatymo 4 straipsnio 4 punkto, 18 straipsnio 8 dalies ir 23 straipsnio 1 dalies 5 punkto nuostatas, kurios susijusios su metinės gyventojų (šeimos) turto deklaracijos (toliau – Deklaracija) pateikimu praėjus vieniems metams nuo sprendimo priėmimo dienos, manytina, kad šios nuostatos įtvirtintos tik toms situacijoms, kai sprendimai dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo buvo priimti vadovaujantis pareiškėjo pateikta deklaracija.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos gyventojų turto deklaravimo įstatymo (toliau – Turto deklaravimo įstatymas) 7 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodyta, jog asmenys, siekiantys gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, ar asmenys, siekiantys kreiptis dėl socialinės pašalpos skyrimo, turi deklaruoti gautas pajamas už praėjusius 12 mėnesių iki kreipimosi dėl teisinės pagalbos ar piniginės socialinės paramos dienos. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad Turto deklaravimo įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad gyventojai, pageidaujantys gauti piniginę socialinę paramą, ir jų šeimos nariai **privalo savo turta (įskaitant gautas pajamas) deklaruoti savivaldybei pareikalavus**, o Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo (toliau – Socialinės paramos įstatymas) 18 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad mėnesio pajamos socialinei pašalpai gauti apskaičiuojamos **pagal vidutines 3 praėjusių mėnesių iki mėnesio, nuo kurio skiriama socialinė pašalpa, pajamas**, nurodytas Socialinės paramos įstatymo 17 straipsnyje arba **pagal mėnesio, nuo kurio skiriama socialinė pašalpa, pajamas**, jeigu bent vieno iš bendrai gyvenančių asmenų arba vieno gyvenančio asmens pajamų šaltinis, palyginti su 3 praėjusiais mėnesiais, pasikeitė arba tą mėnesį, nuo kurio skiriama socialinė pašalpa, yra gauta vienkartinė išmoka (premija, vienkartinė netekto darbingumo kompensacija, išeitinė išmoka, išmokėta nutraukus darbo sutartį, išeitinė išmoka atleidžiamam iš pareigų valstybės tarnautojui ir kitos faktiškai gautos vienkartinės pajamos, išskyrus kompensaciją už nepanaudotas atostogas) (toliau – vienkartinė išmoka) ar iš karto už 2 ir daugiau mėnesių išmokėtos kas mėnesį gaunamos pajamos arba pasikeitė bendrai gyvenančių asmenų sudėtis ar vieno gyvenančio asmens šeiminei padėtis).

Taigi, nors Įstatymo 12 straipsnio nuostatos neįtvirtina kitokio sprendimo galiojimo laiko, manytina, kad sprendimų, kuriais suteikta antrinė teisinė pagalba socialinės pašalpos gavėjams, galiojimo nustatymas vieniems metams būtų ydingas, nes, pirma, vertinant, ar asmuo turi teisę gauti socialinę pašalpą, nėra visais atvejais įvertinamos jo 12 mėnesių pajamos, priešingai nei kreipiantis dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos skyrimo, kuomet visų 12 mėnesių pajamos yra įvertinamos skaičiuojant asmens pajamų normatyvą antrinei teisinei pagalbai gauti; antra, nėra užtikrinama, kad antrinė teisinė pagalba **visą jos teikimo laikotarpį** yra teikiama asmeniui, faktiškai gaunančiam socialinę pašalpą, o ne gavusiam ją tik sprendimo priėmimo metu.

Teisingumo ministerijos nuomone, kai antrinė teisinė pagalba yra teikiama socialinės pašalpos gavėjui, Tarnybų sprendimai turėtų būti neterminuoti, o, siekiant apibrėžti jų faktinį galiojimą laike, Tarnybos rekomenduotina tokiuose sprendimuose nurodyti, kad jis galioja tol, kol asmuo yra socialinės pašalpos gavėjas.

Dėl sprendimo, kuriuo antrinė teisinė pagalba suteikta socialinės pašalpos gavėjui, galiojimo kontrolės priemonių.

Įstatymo 18 straipsnio 13 dalyje įtvirtinta, kad Tarnybos turi teisę iš valstybės ir savivaldybių institucijų, valstybės registru, kitų fizinių ar juridinių asmenų Lietuvos Respublikos

įstatymų nustatyta tvarka gauti jų turimą informaciją, reikalingą nustatyti, ar asmuo turi teisę gauti antrinę teisinę pagalbą, ar pareiškėjų prašymuose ir prie jų pridėtuose dokumentuose pateikti duomenys yra teisingi.

Pažymėtina, kad Tarnybos nurodė, jog šiuo metu susiduriama su problema tikrinant socialinės pašalpus gavėjų duomenis Socialinės paramos informacinėje sistemoje (toliau – SPIS), kadangi ne visada šie duomenys yra aktualizuoti ir laiku suvedami, todėl, nesant duomenų SPIS, pareiškėjui reikia asmeniškai pateikti pažymą, įrodančią, kad jis yra socialinės pašalpos gavėjas.

Manytina, kad Tarnybų praktika, kuomet pareiškėjo prašoma pateikti pažymą, įrodančią, kad jis yra socialinės pašalpos gavėjas, **tik po to**, kai Tarnyba, patikrinusi duomenis SPIS bei kreipusis į Socialinės paramos skyrių, negalėjo tokių duomenų gauti, atitinka Įstatymo ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo reikalavimus.

Pažymėtina, kad sprendimų galiojimo kontrolės problema, Teisingumo ministerijos nuomone, kyla dėl Socialinės paramos įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos nuostatos, numatančios, jog, jeigu pasibaigus paskirtos socialinės pašalpos teikimo laikotarpiui dėl tolesnio jos skyrimo bendrai gyvenantys asmenys arba vienas gyvenantis asmuo **per 3 mėnesius** kreipiasi su prašymu – paraiška pateikdami naujus dokumentus ir duomenis apie bendrai gyvenančius asmenis arba vieną gyvenantį asmenį bei jų (jo) pajamas, **socialinė pašalpa skiriama nuo prašymą – paraišką pateikusio asmens nurodyto vieno iš 3 mėnesių, einančių po socialinės pašalpos gavimo laikotarpio pabaigos**, jeigu bendrai gyvenantys asmenys arba vienas gyvenantis asmuo kreipimosi dėl socialinės pašalpos metu ir laikotarpiu, už kurį skiriama socialinė pašalpa, turi teisę ją gauti. Taigi, pagal minėtą nuostatą **pareiškėjas dėl socialinės pašalpos pratęsimo gali kreiptis ne iš karto pasibaigus anksčiau paskirtos pašalpos gavimo laikotarpiui, tačiau per 3 mėnesius bei turi teisę pašalpa gauti už praėjusį laikotarpį**. Pažymėtina, kad, atsižvelgiant į šį teisinį reglamentavimą, galimi tokie atvejai, kai, pareiškėjui kreipusis į Socialinės paramos įstaigą besibaigiant 3 mėnesių laikotarpiui, bus priimtas sprendimas neskirti jam socialinės pašalpos, kadangi asmuo nebeatitinka Socialinės paramos įstatyme įtvirtintų sąlygų. Pastebėtina, kad toks asmuo taip pat nebeturi teisės gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą vadovaujantis Įstatymo 12 straipsnio 3 punktu nuo to momento, kai jis socialinės pašalpos nebegauna. Manytina, kad, šiuo atveju Socialinės paramos įstatymo ir Įstatymo nuostatas būtina aiškinti sistemiškai bei atsižvelgti į Įstatymo siekiamą tikslą bei būtinybę užtikrinti, kad teisinei pagalbai teikti skirtos lėšos būtų naudojamos racionaliai, o teisinė pagalba teikiama tik asmenims, kurie turi teisę ją gauti. Todėl, siekiant užtikrinti, kad asmeniui nebūtų teikiama teisinė pagalba neatsižvelgiant į turtą ir pajamas, kai jis netenka teisės į socialinę pašalpa, Teisingumo ministerijos nuomone, **Tarnybos turėtų tikrinti pareiškėjų duomenis SPIS praėjus 1 mėnesiui nuo datos, nurodytos socialinės pašalpos pažymoje**, kadangi, vadovaujantis Socialinės paramos įstatymo 21 straipsnio 11 dalimi, sprendimas dėl piniginės socialinės paramos skyrimo priimamas <...> ne vėliau kaip per mėnesį nuo prašymo – paraiškos ir visų reikalingų dokumentų gavimo dienos. Pažymėtina, kad pareiškėjai turėtų būti informuojami apie būtinybę pasibaigus paskirtos socialinės pašalpos teikimo laikotarpiui iš karto kreiptis dėl tolesnio jos skyrimo bei tai, kad socialinės pašalpos gavėjo statusas bus tikrinamas praėjus 1 mėnesiui nuo datos nurodytos socialinės pašalpos pažymoje.

Negalėdamos iš SPIS duomenų nustatyti, ar asmuo vis dar yra socialinės pašalpos gavėjas, Tarnybos turėtų kreiptis į atitinkamą Socialinės paramos skyrių, prašydamos pateikti reikalingus duomenis. Jeigu gaunama informacija, kad pareiškėjas nesikreipė dėl socialinės pašalpos pratęsimo ar buvo priimtas sprendimas atsisakyti pratęsti socialinės pašalpos mokėjimą, Tarnyba raštu turėtų

informuoti pareiškėją apie jo pareigą pateikti naują dokumentą, įrodantį jo teisę į antrinę teisinę pagalbą.

Be to, Teisingumo ministerijos nuomone, svarstyтина dėl Tarnybų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sudarytų sutarčių dėl asmens duomenų teikimo papildymo, siekiant, kad Tarnybos SPIS sistemoje matytų ne tik sprendimo skirti pašalpą datą ir pašalpos terminą, tačiau ir informaciją, kada asmuo kreipėsi dėl socialinės pašalpos, kokia sprendimo priėmimo būseną, sprendimo atsisakyti skirti pašalpą data.

Teisingumo ministerija taip pat siūlo Tarnyboms informuoti pareiškėjus apie galimybę kreipiantis dėl antrinės teisinės pagalbos pateikti Deklaracijas, kurių pagrindu antrinė teisinė pagalba yra suteikiama vieniems metams, kartu išvengiant tokių situacijų, kai antrinė teisinė pagalba yra nutraukiama, pareiškėjui vėluojant kreiptis dėl socialinės pašalpos pratęsimo.

Teisingumo ministerijos kancleris

Arūnas Kazlauskas